

Ledamoten Ann Enström (mp) har i en interpellation till ställt följande frågor om hoten mot Ringmuren och dess bevarande:

Frågorna lyder:

- ”Hur är situationen just idag för murens bevarande?
- Hur är ansvaret fördelat mellan kommun och stat?
- Planerar kommunen för en större insamlingskampanj?”

Först en bakgrund:

Visbys kyrkoruiner och ringmur är obestridligen landets allra mäktigaste historiska monument. De har därför i århundraden betraktats som en riksangelägenhet för den svenska staten. Redan under tidigt 1800-tal tog riksdag och regering på sig ett långsiktigt ansvar för vården av dessa fornlämningar. 1865-66 års riksdag konstaterade att de var

”att räkna som de märkligaste i Norden varför staten icke borde undandra sig att tillse att de för eftervärlden bevarades”.

Den 18 maj 1880 föreskrev Kungl. Maj:t att det skulle åvila Kungl. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien att tillse att kyrkoruinerna på lämpligt sätt vårdades och underhölls. I ett brev den 28 maj samma år förordnade Kungl. Maj:t att också vården av ringmuren för framtiden skulle åvila akademien. Dessa åligganden har numera överförts på Riksantikvarieämbetet. Ämbetets kostnader för vården belastar dess förvaltningsanslag som skall räcka för alla de fastigheter ämbetet förvaltar.

Hansestaden Visby erkändes 1995 i sin helhet av UNESCO som ett av de kulturhistoriska världsarven. Sverige har genom riksdagsbeslut 1985 ställt sig bakom Världsarvskonventionen vilket betyder att Sveriges regering tillsammans med övriga 167 stater förbundit sig att uppfylla konventionens krav och förpliktelser. Det skulle leda väl långt att gå in på Konventionens innehåll men jag kan nämna att förutom förpliktelsen att vårda och skydda de egna världsarven ingår också ett ansvar över gränserna.

Fasta fornlämningar – till vilka ringmuren och kyrkoruinerna hör – är skyddade enligt Kulturminneslagen. Till skydd för fasta fornlämningar får länsstyrelsen meddela särskilda skyddsföreskrifter. Diskussioner om sådana fördes mellan kommunen, länsstyrelsen och riksantikvarieämbetet under 1970-talet dock utan att skyddsföreskrifter upprättades.

• ***Hur är situationen just idag för murens bevarande?***

Från Länsmuseets sida bedömer man att muren idag är i relativt gott skick. Det innebär att det sannolikt inte finns rasrisk eller andra problem som skulle föranleda akuta restaureringsinsatser. På längre sikt kan det emellertid behövas stora resurser för att underhålla muren. Under 1960-1980-talens restaureringar användes nämligen felaktigt material i murbruket vilket kan förorsaka skador. Enligt det förslag till vårdplan museet utarbetade 2002 på uppdrag av riksantikvarieämbetet skulle ca 780 000 kronor per år behövas under de närmaste 100 åren för att långsiktigt upprätthålla murverkens status. Det beloppet rymmer också den eftersläpning av underhållet som orsakats av bristande insatser från Riksantikvarieämbetets sida. Inget egentligt underhåll av murverket har gjorts sedan 1996. De senaste insatserna gjordes nämligen i samband med den nationalinsamling – kampanjen Rädda Visby ringmur som bekostades bland annat med sponsorstöd. Därefter har endast två mindre växtsaneringsuppdrag kunnat utföras. Riksantikvarieämbetet har enligt uppgift inte behandlat förslaget till vårdplan.

- ***Hur är ansvaret fördelat mellan kommun och stat?***

Kyrkoruinerna i Visby ägs och förvaltas av Staten genom Riksantikvarieämbetet. När det gäller ringmuren så ägs den av Gotlands kommun, förutom Dalmanstornet och Tjarkoket som ägs av Riksantikvarieämbetet.

Som jag redogjort för är det Riksantikvarieämbetet som har förvaltningsansvaret även för ringmuren. Ämbetet har under de senaste åren velat lämna över förvaltningsansvaret för både ringmuren och kyrkoruinerna till Gotlands kommun, kopplat till en ekonomisk ersättning, men det gillades inte av Kulturdepartementet, som stoppade förslaget.

Riksantikvarieämbetet och Statens Fastighetsverk har de senaste åren fört en diskussion om vem som skall bära vårdansvaret för kyrkoruinerna och ringmuren. Det har sagts mig att överläggningarna avslutats på grund av oenighet om omfattningen av överlåtelsen. Bland annat mot den bakgrunden tar nu Visby Världsarvskommitté (VAK) initiativ till en uppvaktning på departementsnivå för att påskynda processen om fördelningen av ansvaret för den långsiktiga vården av Visbys kyrkoruiner och ringmur.

I handlingsplanen för Visby inför 2000-talet har vi i fullmäktige bl. a sagt så här i samband med ansvaret för ringmuren och kyrkoruinerna:

Kommunen bör uppmärksamt följa frågan så att ett långsiktigt bevarande av ett av vårt lands främsta byggnadsverk säkras utan att kostnadsansvaret vältras över från staten till kommunen.

- ***Planerar kommunen för en större insamlingskampanj?***

Nej.

Sonia Landin
kommunalråd